

Portugālē mediācija ir viens no mehānismiem strīdu alternatīvai izšķiršanai paralēli arbitražai un maza apmēra prasību tiesām (*juílgados de paz* – mirtiesām). 2013. gada 19. aprīļa Likumā Nr. 29/2013 ("Mediācijas likums") ir noteikts valsts regulējums mediācijai kā vienam no strīdu alternatīvas izšķiršanas veidiem. Likumā ir noteikti vispārējie principi, ko piemēro mediācijai Portugālē – neatkarīgi no strīda būtības, par kuru notiek mediācija –, un tiesību normas par mediāciju civillietās un komercietās, mediatoriem un publisko mediāciju. Mediācijas likumā ir ietvertas šādas definīcijas: "mediācija" ir strīdu alternatīvas izšķiršanas veids, kuru veic publiskas vai privātas struktūras un kuras ietvaros divas vai vairākas strīdā iesaistītas personas brīvprātīgi cenšas ar mediatora palīdzību panākt vienošanos; "mediators" ir objektīva un neatkarīga trešā persona, kurai nav pilnvaru uzspiest mediācijā iesaistītajām pusēm kādu rīcību un kura palīdz šīm pusēm panākt galīgo vienošanos par strīda priekšmetu.

Mediācijas būtība un mediācijā panāktas vienošanās

Mediācijas izmantošana ir pilnīgi **brīvprātīga**. Mediācijas procedūra ir **konfidenciāla**. Šo konfidencialitāti var atcelt tikai sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ, jo īpaši nolūkā aizsargāt bērna intereses, vai gadījumos, kad ir apdraudēta kādas personas fiziskā vai psiholoģiskā neaizskaramība, vai kad tas ir nepieciešams, lai piemērotu vai izpildītu mediācijas procesā panāktu vienošanos, un tikai tādā apmērā, ciktāl tas praksē nepieciešams ieinteresēto pušu aizsardzībai. Tiesa mediācijas sēžu saturu **nedrīkst izmantot kā pierādījumus**.

Mediācijā panākta vienošanās ir **izpildāma**, ar nosacījumu, ka:

tā ir saistīta ar strīdu, kuru var risināt mediācijas ceļā, un tiesību aktos nav noteikts, ka tai nepieciešams tiesas atzinums;

pusēm ir tiesībspēja un rīcībspēja šādas vienošanās panākšanai;

vienošanās ir panākta mediācijā, kas veikta, ievērojot tiesību aktu normas;

vienošanās būtība neskar sabiedrisko kārtību;

tajā bija iesaistīts mediators, kurš reģistrēts mediatoru sarakstā, ko uztur Tieslietu ministrija. Saraksts ir atrodams [šeit](#).

Mediācijas vienošanās, kas panākta mediācijas procesā citā ES dalībvalstī un kas atbilst iepriekš minētajam a) un b) punktam, ir izpildāma, ja tā ir izpildāma arī atbilstīgi minētās valsts tiesību sistēmai.

Jomas, kurās mediācijas izmantošana ir pieļaujama un tiek visbiežāk izmantota

Mediācija ir pieļaujama civillietās, komercietās, ģimenes lietās, nodarbinātības jomā un krimināllietās. Šajās pēdējās trīs jomās pastāv publiskās mediācijas sistēma, un katrā jomā ir spēkā konkrēti noteikumi.

Mirtiesās (*juílgados de paz*) ir mediācijas dienests, kurš ir kompetents veikt mediāciju visos strīdos, kuros var izmantot mediāciju, pat ja tie nav piekritīgi mirtiesām (*juílgados de paz*).

Mediatoru statuss

Mediācijas likumā ir konkrēta nodaļa, kurā noteiktas mediatoru tiesības un pienākumi (23. līdz 29. pants). Mediatoriem ir jādarbojas arī saskaņā ar [Eiropas Mediatoru rīcības kodeksu](#).

Nav nevienas publiskas struktūras, kas būtu atbildīga par mediatoru apmācību; viņus apmāca privātas struktūras, kuras sertificējis Tieslietu politikas ģenerāldirektorāts (*Direcção-Geral da Política de Justiça*) saskaņā ar 2013. gada 27. novembra Ministra Īstenošanas rīkojumu (*Portaria*) Nr. 345/2013.

Mediācijas izmaksas

Lai izmantotu **publiskās mediācijas ģimenes lietās pakalpojumu**, katrai lietā iesaistītajai pusei ir jāsamaksā nodeva 50 EUR apmērā, izņemot šādas situācijas: ir piešķirta juridiskā palīdzība;

lieta ir novirzīta mediācijai ar tiesas lēmumu saskaņā ar civilās aizbildnības procedūras tiesiskā regulējuma 24. pantu (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*);

ja pēc pušu pieprasījuma vai ar pušu piekrišanu lieta ir novirzīta mediācijai ar tiesas lēmumu vai bērnu un jauniešu aizsardzības komisijas lēmumu tiesvedības par bērnu aizsardzību ietvaros.

Publiskās mediācijas krimināllietās pakalpojuma izmantošana ir bez maksas.

Lai izmantotu **publiskās mediācijas nodarbinātības jomā pakalpojumu**, katrai lietā iesaistītajai pusei ir jāsamaksā nodeva 50 EUR apmērā, neskarot juridiskās palīdzības piešķiršanu.

Papildus nodevām par publiskās mediācijas pakalpojumu izmantošanu, **minēto pakalpojumu sniegšanai reģistrētie mediatori arī iekasē nodevas**; summas ir noteiktas, bet tās ir atkarīgas no tā, vai tika panākta vienošanās un kādi pasākumi tika veikti vienošanās panākšanai.

Ja **mediācija notiek mirtiesā (*juílgados de paz*)**, vienošanās panākšanas gadījumā katrai pusei ir jāsamaksā 25 EUR.

Privātas mediācijas izmaksas nosaka pušu izraudzītais mediators.

Cita noderīga informācija

Par publisko mediāciju atbildīgā valdības struktūra ir Tieslietu politikas ģenerāldirektorāts (*DGPJ*) ar tā Biroju strīdu alternatīvai izšķiršanai (*Gabinete de Resolução Alternativa de Litígios – GRAL*). **Tieslietu politikas ģenerāldirektorāts** *DGPJ* nesniedz informāciju par to, kā atrast mediatoru, taču tas uztur **to mediatoru sarakstus, kuri sniedz publiskās mediācijas pakalpojumus**. Atbilstīgi tiesību aktiem par mediāciju, tiklīdz ir pieņemts lēmums izmantot mediāciju, automātiski tiek izraudzīts mediators.

Lapa atjaunināta: 25/01/2023

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datus, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.